

Virtuelna škola demokratskog rukovođenja

Demokratski poredak – Prof. dr Čedomir Čupić
II lekcija

KOMENTARI POLAZNIKA ŠKOLE

Pitanje demokratije je kompleksno pitanje, koja traži jedan sveobuhvatan i krajnje racionalan pristup. Skloni smo da pod pojmom demokratija često stavimo i nešto što objektivno ima vrlo malo veze s demokratijom. Samo objašnjenje termina (**demos narod; kratein-vladati**) u sebi nosi jednu kontradiktornost, koja je preventivno iskazana izrazom *vladati*. Činjenica da nešto podrazumijeva vladanje, u sebi uključuje postojanje objekta tj. nekog nad kime se vlada. A ako imamo takav poredak odnosa onda, dolazimo u situaciju da je neko u ovakvom odnosu podređen, odnosno neravnopravan sa onim koji vlada. Sem toga sama pomisao da "narod vlada" u sebi nosi aluziju na moguće devijacije i nedoslednosti u samom shvatanju demokratije. Da bi postojala demokratija u nekoj zajednici prvo su potrebni ljudi. Pitanje je kakvi ljudi, to jest činioci demokratije. Prije svega potrebni su samosvjesni, slobodni ljudi, koji su u stanju da odlučuju o svim bitnim stvarima koja su predmet odlučivanja, bez pritiska, ucjene, straha ili nekih stvari koji mogu bitno da promijena tok onog što se smatra demokratijom odnosno demokratskim poretom. Ljudi koji poštuju druge, poštuju njihove vrline i mane, i nadasve koji ne smatraju da su oni uvijek u pravu, da je ispravna samo njihova istina, i da je pravilan samo njihov put.

(Elvis)

Demokratija je oblik vladavine koji se prilično mijenjao kroz istoriju, krećući se uzlaznom i silaznom putanjom, usavršavajući se i skrećući sa "pravog kursa"... Usavršavanje, nadogradnja, stvaranje demokratije kao kvalitetnog i dobrog oblika vladavine, često je zavisilo (i zavisi) od kvaliteta ljudi koji je (izabrani od većine) sprovode. Ukoliko je riječ o ljudima koji nastoje izgradivati moralni vrijednosni sistem, legalistima koji drže do kompetentnosti, kulture i ljepote, postoje preduslovi da društvo kojim upravljaju u ime onih koji su ih izabrali, zaista bude demokratsko u smislu demokratije kao najsavršenijeg oblika vladavine do kojeg je čovjek u svojoj istoj dosao. U suprotnom, uređenje u kom se ne postuju ili selektivno postuju zakoni, u kom nema slobodnih izbora, bez mehanizama građanske kontrole, nije ništa drugo do fingirana demokratija, koja je, smatram, često gora i od pojedinih "ozloglasenijih" oblika vladavine i uređenja.

(Sekule)

I sam Aristotel je demokratiju svrstavao u one oblike državnog uređenja koji imaju negativan predznak. Što znači, da je po njemu demokratija loš oblik državnog uređenja, jednako loš kao što su to tiranija i oligarhija. Po meni, srž demokratije nalazi se u političkoj odgovornosti i dijalogu. Ukoliko se ove dvije komponente ostvare u svom punom značenju onda možemo govoriti o valjanom obliku demokratije. Ono što ide u prilogu demokratiji jeste da je jedini oblik državnog uređenja i političkog sistema koji se održao kroz vrijeme i koji je uspio da, na globalnom nivou porazi fašizam i socijalizam.

(Mileta)

„Demokratija je najlošija državna forma, ako izuzmemo sve ostale,“ ovaj citat Vinstona Čerčila surovo ali realno opsiuje percepciju demokratije kod većine građana „slobodnog svijeta,“. Pojam demokratija skovan je u stroaj Atini još u V vijeku p.n.e. (demos-narod, kratien-vladavina). Pojam demokratija je sporan, jer ne postoji ustaljena definicija ovog termina, pa tako ne postoji ni jedan jedinstveni model demokratse vladavine. Najčešće se koristi definicija da je demokratija politički sistem gdje narod ima pravo da bira svoje predstavnike. To može da se shvati i kao sistem vladavine većine, gdje najjača organizacija, grupa može nametati svoju volju.

Stanovništvo kao politički akter ima veoma veliki uticaj na državu i njenu djelatnost, jer je svaka država zapravo organizacija određene grupe ljudi koja ih povezuje i usklađuje sa ciljem efektivnog djelovanja, a najbolje uslove za to im pruža upravo demokratija.

Prvi od uslova za dobar demokratski poredak je poštovanje zakona koje neka država propisuje. Bez poštovanja čitavog načela kompleksa načela humanosti, slobode, pravde i svega što spada u civilizacijska dostignuća ne može da opstane demokratija.

(Ilija)

Demokratija je u nacelu ideja funkcionisanja drustva u skaldu sa zakonima koji garantuju prava i slobode svim gradjanima. To je oblik vladavine u kojoj vladaju izabrani predstavnici u interesu svih gradjana. Demokratija teži jednako i aktivnoj participaciji svih gradjana .Vlast koja se bira putem demokratskih izbora mora da unapređuje načela demokratije i da uvek ima na umu da je smjenljiva i da je tu isključivo zbog volje naroda te da izbor svojih gradjana nikada ne dovede u pitanje.

Da bi jedno drustvo uopste zivjelo po nacelima demokratije mora njegovati kulturu djaloga, ljudi moraju slobodno razgovati iznositi svoje misljenje diskutovati sa drugim ljudima, i tako dolaziti do rjesenja. Da bi se u nekom drustvu koje tezi da bude demokratsko vodio dijalog mora takodje biti prisutna i tolerancija na zavidnom nivou jer se ne moze slusati i prihvatiti drugi ukoliko se ne prihvata postojanje mogucnosti razlicitog. Ukoliko smo spremni da prihavimo razlike i drugacije misljenje utoliko cemo prije postici kompromis , mozemo pregovarati kako bi obje strane postigle prihvatljivo rjesenje. Drustvo u kome se ne guje dijalog i tolerancija je drustvo koje ce uloziti napor u postizanju kompromisa ka prevazilazenju mogucih sukoba. Konsenzus je jos jedan bitna komponenta demokratske politicke kulture, jer je veoma bitno da su sve odluke postignute saglasnoscu.

(Tanja)

Demokratiju poznajemo u užem i širem smislu. U užem smislu demokratija predstavlja politički sistem u kome postoji vladavina većine ili još preciznije vladavina u ime većine. Ustavom i zakonima je obezbijedena mogućnost da građani neposredno ili preko svojih predstavnika utiču na odluke državnih, samoupravnih i drugih organa.

U širem smislu demokratija se ne odnosi samo na politički sistem i njegove institucije već i na demokratske odnose u privredi, kulturi, obrazovanju, zdravstvu, tako da svi imaju jednake uslove za školovanje, liječenje itd.

(Huso)

Dobar demokratski poredak za korektnu liberalnu vladavinu zahtijeva vladavinu naroda, ne vladavinu samovolje. Takođe iziskuje ravnopravnost pred zakonom kao i taj stranački pluralizam koji omogućava konkurenciju u političkom životu i daje svima jednaka prava u borbi ostvarenja svojih ciljeva. Vladaju i slobodni mediji koji ne padaju pred iskušenja i koji podliježu samo profesionalnim standardima. Posebno naglašen značaj stepena sudske nezavisne vlasti

gdje je profesionalni kriterijum jedini činilac. Decentralizacijom se daje na značaju lokalnoj vlasti. Za dobar demokratski poredak, pored normativnih uslova, treba stvoriti i socijalni i kulturni preduslov da bi takav poredak funkcionisao. Socijalna struktura mora biti stabilna, a položaj srednjih slojeva utemeljen. Dok kulturni preduslov pretpostavlja podizanje nivoa opšte kulture građana, prihvatanje univerzalnih vrijednosti kao i formiranje i poštovanje ličnosti i garantovanje individualnih i kolektivnih prava neophodnih za ostvarenje prioriteta demokratskog poretka.

(Itana)

Demokratske vrijednosti, tj. demokratska politička kultura, i sama demokratija nalaze se u uzročno-posledičnoj vezi, ali i u funkcionalnoj međuzavisnosti. Kao i sve ostalo u ljudskom svijetu, demokratija i njene kulturne pretpostavke se samo teorijski mogu razlučivati jer u stvarnosti čine cjelinu. Na primjer kultura dijaloga i politička tolerancija su, koliko posljedice, toliko i uslovi. Izvjesni „apriorni vrijednosni elementi“ demokratije, ujedno su i njeni minimalni uslovi ili razlozi, koji logički nužno prethode demokratiji, iako se u stvarnosti javljaju istovremeno s njom. Otud se demokratskim vrijednostima ne može osporavati i gotovo sasvim izvjesno uzročno djelovanje. Tragati za vrijednosnim pretpostavkama demokratije zapravo znači indirektno tragati za (kulturnim) uzrocima, uspjelog ili neuspjelog, „presađivanja“ različitih demokratskih institucija iz demokratski „razvijenih“ u „nerazvijene“ društvene i političke sredine. Na neospornu dijalektiku između posljedice i njenih uzroka u oblasti društvenih i političkih odnosa, ukazao je na jednom mjestu veoma ubjedljivo, politički teoretičar i filozof prosvjetiteljstva Žan Žak Ruso, ističući:

„Da bi jedan mlad narod mogao razumjeti zdrava politička načela i da se upravlja prema osnovnim pravilima koja postavlja opstanak države, trebalo bi da posljedica može postati uzrok, da socijalni duh, koji treba da bude rezultat uspostavljanja države, vlada prilikom samog tog uspostavljanja kao i da ljudi prije zakona budu ono što treba da postanu pomoću njih.“

(Jelisaveta)

U izvornom smislu demokratija podrazumijeva vladavinu naroda. Osnovne vrline demokratije su: (i) da je u odgovornom društvu moguća odgovorna vladavina i (ii) da je otvorena za sve interese (opšte, posebne i pojedinačne), probleme i razvoj. Jedan od dobrih oblika vladavine je proceduralna demokratija-omogućava jednake uslove i šanse svima u društvu bez obzira na njihove razlike.

Pored uslova, preduslovi za dobar demokratski poredak su: a) **socijalni** i b) **kulturni**. *Socijalni preduslovi* za dobar demokratski poredak-nema demokratije bez stabilnog društva. Nema stabilnog društva bez srednjeg sloja koji posjeduje stvaralački potencijal i nosilac je razvoja jednog društva. *Kulturni preduslovi*, odnosno demokratska politička kultura podrazumijeva slijedeće elemente: (i) podizanje nivoa opšte culture građana; (ii) prihvatanje univerzalnih vrijednosti kao mjerilo orijentacije; (iii) formiranje i poštovanje ličnosti-vaspitanje djece u duhu slobodnog građanina, a ne podaničkom duhu; (iv) poštovanje i garantovanje ličnih i kolektivnih prava; (v) odgovornost za izgovorenu riječ; (vi) povjerenje među građanima; (vii) javni duh i javnost-kritička, odnosno korektivna funkcija javnosti.

(Miroslav)

Pitanje demokratskog poretka I sustine demokratije u Crnoj Gori gubi smisao ili dobija neke nove dimenzije. U Crnoj Gori cini mi se kao nigdje drugo iako to nije ekskluzivitet Crne Gore se krsi sustina demokratije I volje građana. Najsvježiji primjer Niksica I prekrajanja volje

gradjana uz već prebrojane volje u Andrijevici i Podgorici dovode do pitanja šta je demokratija u Crnogorskim uslovima? Postovanje volje naroda ili su poslanici obični brojevi koji u matematičkom zbiru uvijek prevagnu ka vladajućoj većini. Koliko smo tek daleko od proceduralne demokratije. Politicka kultura, kultura dijaloga su proizvod stabilnih i dugih demokratija.

Kada pogledamo uslove dobrog demokratskog poretka vidimo da nijedan uslov do kraja nismo ispunili i ispostavili. A zbog čega je to tako? Pa prosto postovanjem svih ovih kriterijuma vlast bi samu sebe smijenila. Podizanjem opsteg nivoa kulture, Formiranje i poštovanje ličnosti (vaspitanje i obrazovanje za autonomnu ličnost slobodnog građanina a ne za podanika u našim uslovima bi se i povećao građanski aktivizam koji bi bez sumnje doveo do raznih promjena koji bi u krajnjoj liniji doveli do toga da građanin kaznjava za svako neispunjeno obećanje politickih partija i njenih lidera.

(Zoran)